

Message from Dario Fo for World Theatre Day

अन्तर्राष्ट्रिय रंगमञ्च दिवस २०१३ को सन्दर्भमा इटालियन नाटककार डारियो फोद्वारा प्रवाहित सन्देश:

धेरै समयअगाडि शासकहरूलाई *कमेडिया डेल आर्ते* का कलाकारहरू असह्य भए र तिनीहरूलाई राज्यबाट लखेटियो ।

आज रंगकर्मी र तिनका समूहलाई सार्वजनिक प्रदर्शन स्थल, रंगमञ्च र दर्शकको अभाव हुनुको कारण यही हो ।

अहिलेको समयमा शासकहरूले रंगकर्मीहरूलाई रोक्न कुनै ठूलो प्रयास गर्नुपरेको छैन । रंगकर्मीहरू जो आफूलाई तर्क र व्यंग्यका माध्यमबाट अभिव्यक्त गर्ने गर्छन् उनीहरूसँग प्रदर्शनका लागि रंगमञ्च र सम्बोधन गर्नका लागि दर्शकहरूको अभाव छ । त्यसैले शासकहरूलाई आज सजिलो भएको छ ।

ठीक विपरीत रेनेसा (पुनर्जागरणकाल) को समयमा इटालीका शासकहरूले रंगकर्मीहरूलाई रोक्नका लागि राम्रै संघर्ष गर्नुपरेको थियो । कमेडियान्टी अर्थात् रंगमञ्चका कलाकारहरूसँग त्यो समयमा प्रशस्त दर्शक थिए ।

काउन्टर रिफर्मेशन (प्रतिसुधारवादी आन्दोलन) को समयमा देशभरी, अझ विशेषगरी रोमका सम्पूर्ण रंगमञ्चहरू भत्काउन उर्दी जाहेर गरिएको थियो । *कमेडिया डेल आर्ट* का धेरै कलाकारहरूलाई देश निकाला गरिएको थियो । तिनलाई एउटा पवित्र शहरलाई अपवित्र बनाएको आरोप लगाइएको थियो । सन् १६९७ मा **पोप इनोसेन्ट १२औं** ले *ट्रोडिनोना थिएटर* भत्काउने आदेश दिए । नैतिकतावादीहरूले त्यहाँ अनेक अशिल प्रदर्शनीहरू हुन्छन् भन्ने विश्वास गर्दथे । पोपले यो आदेश त्यस समयका संकीर्ण बुर्जुवा र चर्चका पदाधिकारीहरूको निरन्तर रूपमा आउने निवेदनहरूको दबावमा परेर दिएका थिए ।

प्रतिसुधारवादी आन्दोलनको समयमा उत्तरी इटालीका कार्डिनल कार्लो बोरोनियोले एउटा अभियान नै थालेका थिए । “मिलानका बालबालिकाहरू लाई पापमुक्त गर्ने” नाम दिइएको उनको अभियानले कला र रंगमञ्चबीच स्पष्ट भिन्नता छ भन्ने मान्यता राख्यो । उनी भन्ने गर्थे- “कला भनेको आध्यात्मिक शिक्षाको माध्यम हो भने रंगकर्म धर्मको अपमान र घमण्डको प्रदर्शन हो ।” आफ्ना सहकर्मीहरूलाई उनले लेखेको एउटा पत्रको ब्यहोरा लगभग मेरो आफ्नै भाषामा भन्नुपर्दा यस्तो छ - “सैतानका भ्रारहरूलाई नष्ट गर्नका लागि हामीले आफ्नो सक्दो बल लगाएर बद्नाम वाणीहरूले भरिएका लेखहरू जलाएका छौं ताकि मान्छेका दिमागबाट ती कुराहरू सदाका लागि मेटिउन् । त्यस्ता लेखहरू छपाउने दुस्साहस गर्नेहरू माथि पनि मुद्दा चलाइनेछ । यति गर्दापनि सैतानले हामी सुतिरहेको मौका छोपेर आफ्नो नयाँ जुक्ति लगाउन थालेको पत्ता लागेको छ । बोलिएका शब्द र सटीक शारीरिक हाउभाउले आत्मालाई जति छेड्छ त्यति लेखिएका शब्दले प्रभाव पार्न सक्दैन । अझ किशोरकिशोरी र बालिकाको दिमागमा यसले कति नराम्रो प्रभाव पार्ने होला ? त्यसैले रंगकर्मीहरूलाई हाम्रा शहरहरूबाट भूत भगाएसरी भगाउनु अत्यन्तै जरुरी भइसक्यो ।”

यो थियो कार्लो बोरोनियोले रंगकर्मीहरूप्रति राखेको दृष्टिकोण ।

त्यसैले जव जव रंगकर्मीहरूमाथि निस्काशनको त्रास र दबाव दिइने छ । खासगरी रंगकर्मको कला सिक्न चाहने युवावर्गमा तब तब संसारभरी आफ्नो देश वा विदेशी भूमिमा संघर्षरत रंगकर्मीहरू एक हुनेछन् । र यो षडयन्त्रको निश्चित रूपमा अकल्पनीय फाइदा उठाउनेछन् र नयाँ सृजनाहरू गर्नेछन् ।

नेपाली अनुवाद: समुना केसी

Translation in Nepali by Samuna KC, Theatre Actor/Director